

ULOTKA DLA PACJENTA: INFORMACJA DLA UŻYTKOWNIKA

Exforge HCT 10 mg/160 mg/25 mg tabletki powlekane amlodypina/walsartan/hydrochlorotiazyd

Należy zapoznać się z treścią ulotki przed zażyciem leku.

- Należy zachować tę ulotkę, aby w razie potrzeby móc ją ponownie przeczytać.
- Należy zwrócić się do lekarza lub farmaceuty, gdy potrzebna jest rada lub dodatkowa informacja.
- Lek ten został przepisany ściśle określonej osobie i nie należy go przekazywać innym, gdyż może im zaszkodzić, nawet, jeśli objawy ich choroby są takie same.
- Jeśli nasili się którykolwiek z objawów niepożądanych lub wystąpią jakiegokolwiek objawy niepożądane nie wymienione w tej ulotce, należy powiadomić lekarza lub farmaceutę.

Spis treści ulotki:

1. Co to jest lek Exforge HCT i w jakim celu się go stosuje
2. Informacje ważne przed zastosowaniem leku Exforge HCT
3. Jak stosować lek Exforge HCT
4. Możliwe działania niepożądane
5. Jak przechowywać lek Exforge HCT
6. Inne informacje

1. CO TO JEST LEK EXFORGE HCT I W JAKIM CELU SIĘ GO STOSUJE

Tabletki Exforge HCT zawierają trzy substancje: amlodypinę, walsartan oraz hydrochlorotiazyd. Wszystkie substancje pomagają kontrolować podwyższone ciśnienie tętnicze.

- Amlodypina należy do grupy substancji zwanych „antagonistami wapnia”. Amlodypina powstrzymuje wapń przed przedostaniem się do ścian naczyń krwionośnych, co hamuje skurcz naczyń krwionośnych.
- Walsartan należy do grupy substancji zwanych „antagonistami receptora angiotensyny II”. Angiotensyna II jest wytwarzana w organizmie człowieka i powoduje skurcz naczyń krwionośnych, podwyższając ciśnienie krwi. Walsartan działa poprzez zablokowanie działania angiotensyny II.
- Hydrochlorotiazyd należy do grupy substancji zwanych „tiazydowymi lekami moczopędnymi”. Hydrochlorotiazyd zwiększa ilość moczu, co również obniża ciśnienie tętnicze.

W rezultacie wszystkich trzech mechanizmów, naczynia krwionośne rozkurczają się, a ciśnienie tętnicze zostaje obniżone.

Exforge HCT jest stosowany w leczeniu wysokiego ciśnienia krwi u dorosłych pacjentów, którzy przyjmują amlodypinę, walsartan i hydrochlorotiazyd i dla których korzystne może być przyjmowanie jednej tabletki zawierającej wszystkie trzy substancje.

2. INFORMACJE WAŻNE PRZED ZASTOSOWANIEM LEKU EXFORGE HCT

Kiedy nie stosować leku Exforge HCT

- po trzecim miesiącu ciąży. (Należy również unikać stosowania leku Exforge HCT we wczesnym okresie ciąży – patrz punkt „Ciąża”).
- jeśli u pacjenta stwierdzono **uczulenie** (nadwrażliwość) na amlodypinę, walsartan, hydrochlorotiazyd, pochodne sulfonamidów (leki stosowane w leczeniu zakażeń układu oddechowego lub układu moczowego) lub którykolwiek z pozostałych składników leku Exforge HCT (patrz punkt 6 „Co zawiera lek Exforge HCT”).
Jeśli pacjent uważa, że może być uczulony, nie powinien przyjmować leku Exforge HCT i powinien porozmawiać o tym z lekarzem.

- jeśli u pacjenta występują schorzenia wątroby, takie jak zaburzenia czynności wątroby lub żółtaczką (cholestaza).
- jeśli u pacjenta występują **ciężkie** zaburzenia czynności nerek lub jeśli pacjent jest dializowany.
- jeśli pacjent nie może oddawać moczu.
- jeśli u pacjenta występuje za małe stężenie potasu lub sodu we krwi, pomimo leczenia.
- jeśli u pacjenta występuje zbyt duże stężenie wapnia we krwi, pomimo leczenia.
- u pacjentów z dną (kryształy kwasu moczowego w stawach).

Jeżeli którykolwiek z powyższych punktów dotyczy pacjenta, nie należy stosować leku Exforge HCT i należy porozmawiać o tym z lekarzem.

Kiedy zachować szczególną ostrożność stosując Exforge HCT

- jeśli u pacjenta występuje małe stężenie potasu, sodu lub magnezu we krwi.
- jeśli u pacjenta występuje duże stężenie wapnia we krwi.
- jeśli pacjent stosuje leki lub substancje, które zwiększają stężenie potasu we krwi. Należą do nich: suplementy potasu lub substytuty soli zawierające potas, leki oszczędzające potas i heparyna. Konieczna może być regularna kontrola stężenia potasu we krwi.
- jeśli u pacjenta występują zaburzenia czynności nerek, jeśli pacjentowi w ostatnim czasie przeszczepiono nerkę lub jeśli u pacjenta stwierdzono zwężenie tętnicy nerkowej.
- jeśli u pacjenta występują zaburzenia czynności wątroby.
- jeśli u pacjenta występowała niewydolność serca lub choroba niedokrwienna serca, szczególnie jeśli pacjent przyjmuje maksymalną dawkę leku Exforge (10 mg/320 mg/25 mg).
- jeśli pacjent został poinformowany przez lekarza, że występuje u niego zwężenie zastawek serca (zwane stenozą aortalną lub mitralną) lub znacznie zwiększona grubość mięśnia sercowego (zwana kardiomiopatią przerostową ze zwężeniem drogi odpływu).
- jeśli u pacjenta stwierdzono hiperaldosteronizm; jest to choroba, w której nadnercza wytwarzają zbyt duże ilości hormonu o nazwie aldosteron. Jeśli ta choroba jest obecna u pacjenta, stosowanie leku Exforge HCT nie jest zalecane.
- jeśli u pacjenta występuje choroba zwana toczeniem rumieniowatym układowym (zwana także liszajem rumieniowatym lub SLE).
- jeśli u pacjenta występuje cukrzyca (duże stężenie cukru we krwi).
- jeśli u pacjenta występuje duże stężenie cholesterolu lub trójglicerydów we krwi.
- jeśli u pacjenta wystąpią reakcje skórne, takie jak wysypka po ekspozycji na słońce.
- jeśli u pacjenta w przeszłości występowały reakcje alergiczne po podaniu innych leków obniżających ciśnienie krwi lub leków moczopędnych (zwanymi również diuretykami), szczególnie u pacjentów z astmą lub alergią.
- jeśli u pacjenta występują wymioty lub biegunka.
- jeśli u pacjenta wystąpią zawroty głowy i (lub) omdlenie podczas stosowania leku Exforge HCT, należy o tym powiadomić lekarza tak szybko, jak tylko jest to możliwe.

Jeśli którykolwiek z powyższych punktów dotyczy pacjenta, należy o tym porozmawiać z lekarzem.

Należy poinformować lekarza o podejrzeniu (lub planowaniu) ciąży. Nie zaleca się stosowania leku Exforge HCT we wczesnym okresie ciąży i nie wolno go stosować po 3 miesiącu ciąży, ponieważ podawany w tym okresie może być bardzo szkodliwy dla dziecka (patrz punkt „Ciąża i karmienie piersią”).

Nie zaleca się stosowania leku Exforge HCT u dzieci i młodzieży w wieku poniżej 18 lat.

Stosowanie leku Exforge HCT u pacjentów w podeszłym wieku (w wieku 65 lat i starszych)

Lek Exforge HCT można stosować u pacjentów w wieku 65 lat i starszych w tej samej dawce jak u pozostałych dorosłych pacjentów i w ten sam sposób, w jaki przyjmowali oni trzy substancje zwane amlodypiną, walsartanem i hydrochlorotiazidem. U pacjentów w podeszłym wieku należy regularnie sprawdzać ciśnienie tętnicze krwi, szczególnie jeśli stosują oni maksymalną dawkę leku Exforge HCT (10 mg/320 mg/25 mg).

Stosowanie leku Exforge HCT z innymi lekami

Należy powiedzieć lekarzowi o wszystkich przyjmowanych ostatnio lekach, również tych, które wydawane są bez recepty. Lekarz może zmienić dawkowanie lub zastosować inne środki ostrożności. W niektórych przypadkach może zaistnieć konieczność zaprzestania zażywania jednego z leków. Odnosi się to szczególnie do leków wymienionych poniżej:

Nie należy stosować jednocześnie z:

- litem (lekiem stosowanym w leczeniu niektórych rodzajów depresji);
- lekami lub substancjami zwiększającymi stężenie potasu we krwi. Należą do nich suplementy potasu lub substytuty soli zawierające potas, leki oszczędzające potas i heparyna.

Należy zachować ostrożność podczas jednoczesnego przyjmowania:

- alkoholu, tabletek nasennych i środków znieczulających (leki stosowane podczas operacji i innych zabiegów);
- allopurynolu (stosowany w leczeniu dny);
- amantadyny (lek przeciwko chorobie Parkinsona, stosowany także w leczeniu grypy);
- leków przeciwocholinergicznym (stosowane w leczeniu różnych zaburzeń, takich jak skurcze żołądka i jelit, skurcze pęcherza moczowego, astma, choroba lokomocyjna, skurcze mięśni, choroba Parkinsona oraz jako środki wspomagające w znieczuleniu);
- leków przeciwdrgawkowych i leków stabilizujących nastrój stosowanych w leczeniu padaczki i zaburzeń dwubiegunowych (np. karbamazepina, fenobarbital, fenytoina, fosfenytoina, prymidon);
- kolestyraminy i kolestypolu (substancje stosowane głównie w leczeniu dużego stężenia lipidów we krwi);
- cyklosporyny (lek stosowany po przeszczepach, zapobiegający odrzuceniu narządu lub w innych chorobach, takich jak reumatoidalne zapalenie stawów i atopowe zapalenie skóry);
- leków o działaniu podobnym do działania kortyzonu, steroidów;
- pochodnych kurary (lek, który zwiotcza mięśnie i jest stosowany podczas operacji);
- leków cytotoksycznych (stosowane w leczeniu raka);
- digoksyny (lek nasercowy);
- leków stosowanych w leczeniu cukrzycy (środki doustne takie jak metformina lub insuliny);
- leków zwiększających ciśnienie tetnicze (adrenalina, noradrenalina);
- leków stosowanych w przypadku HIV/AIDS (np. rytonawir) lub w leczeniu zakażeń grzybiczych (np. ketokonazol);
- leków stosowanych w leczeniu owrzodzenia i zapalenia przełyku (karbenoksolon);
- leków stosowanych w łagodzeniu bólu i zapalenia, zwłaszcza niesteroidowych leków przeciwzapalnych;
- nitrogliceryny i innych azotanów, lub innych substancji rozszerzających naczynia krwionośne;
- innych leków stosowanych w leczeniu wysokiego ciśnienia tętniczego (leki beta-adrenolityczne, diazoksydy, metylodopa);
- ryfampicyny (stosowana np. w leczeniu gruźlicy);
- pewnych leków stosowanych w leczeniu zakażeń, takich jak amfoterycyna, penicylina G, tetracyklina;
- ziela dziurawca;
- witaminy D i soli wapnia.

Przed spożyciem alkoholu należy skonsultować się z lekarzem. Alkohol może spowodować zbyt duże obniżenie ciśnienia tetniczego i (lub) zwiększyć ryzyko zawrotów głowy lub omdleń.

Stosowanie leku Exforge HCT z jedzeniem i piciem

Exforge HCT można zażywać z jedzeniem lub bez.

Ciąża i karmienie piersią

Ciąża

Należy **poinformować lekarza** o podejrzeniu lub planowaniu ciąży. Zazwyczaj lekarz zaleci zaprzestanie stosowania leku Exforge HCT przed planowaną ciążą lub natychmiast po stwierdzeniu ciąży i zaleci inny lek zamiast leku Exforge HCT. Nie zaleca się stosowania leku Exforge HCT we wczesnym okresie ciąży i nie wolno go stosować po trzecim miesiącu ciąży, ponieważ stosowany w tym okresie może poważnie zaszkodzić dziecku.

Karmienie piersią

Należy powiedzieć lekarzowi o karmieniu piersią lub zamiarze karmienia piersią. Lek Exforge HCT nie jest zalecany podczas karmienia piersią. Lekarz może wybrać inne leczenie w trakcie karmienia piersią, zwłaszcza w okresie karmienia noworodków i wcześniaków.

Przed zastosowaniem każdego leku należy poradzić się lekarza lub farmaceuty.

Prowadzenie pojazdów i obsługa maszyn

Podobnie jak inne leki stosowane w leczeniu wysokiego ciśnienia tętniczego, lek ten może powodować zawroty głowy. Jeśli u pacjenta wystąpi ten objaw, nie należy prowadzić pojazdów ani obsługiwać narzędzi lub urządzeń mechanicznych.

3. JAK STOSOWAĆ LEK EXFORGE HCT

Lek ten należy zawsze stosować zgodnie z zaleceniami lekarza. W przypadku wątpliwości należy ponownie skontaktować się z lekarzem. To pomoże uzyskać najlepsze wyniki leczenia i zmniejszyć ryzyko działań niepożądanych.

Zazwyczaj stosowana dawka leku Exforge HCT to 1 tabletkę na dobę.

- Zaleca się zażywać lek codziennie o tej samej porze, najlepiej rano.
- Tabletkę należy połykać w całości popijając szklanką wody.
- Exforge HCT można zażywać z jedzeniem lub bez.

W zależności od reakcji na leczenie, lekarz może zalecić większą lub mniejszą dawkę leku.

Zażycie większej niż zalecana dawki leku Exforge HCT

W razie przypadkowego zażycia zbyt dużej ilości tabletek Exforge HCT, należy natychmiast skonsultować się z lekarzem. Pacjent może wymagać opieki lekarskiej.

Pominięcie zażycia leku Exforge HCT

W przypadku pominięcia dawki leku, należy ją zażyć zaraz po przypomnieniu sobie. Następną dawkę należy przyjąć o zwykłej porze. Jeśli zbliża się pora zażycia kolejnej dawki, należy przyjąć ją o zwykłej porze. **Nie należy** stosować dawki podwójnej (dwóch tabletek jednocześnie) w celu uzupełnienia pominiętej dawki.

Przerwanie stosowania leku Exforge HCT

Zaprzestanie leczenia lekiem Exforge HCT może spowodować pogorszenie się choroby. Nie należy przerywać stosowania leku, chyba że tak zaleci lekarz.

Należy zawsze przyjmować lek, nawet jeśli pacjent czuje się dobrze

Pacjenci z wysokim ciśnieniem tętniczym krwi zazwyczaj nie zauważają żadnych objawów choroby. Wielu z nich czuje się zupełnie normalnie. Ważne jest, by przyjmować ten lek dokładnie według wskazówek lekarza, aby uzyskać najlepsze wyniki leczenia i zmniejszyć ryzyko wystąpienia działań niepożądanych. Należy zgłaszać się na umówione wizyty lekarskie, nawet, jeśli pacjent czuje się dobrze.

W razie wątpliwości związanych ze stosowaniem leku należy zwrócić się do lekarza lub farmaceuty.

4. MOŻLIWE DZIAŁANIA NIEPOŻĄDANE

Jak każdy lek, Exforge HCT może powodować działania niepożądane, chociaż nie u każdego one wystąpią.

Wymienione działania niepożądane mogą wystąpić z pewną częstością, określoną poniżej:

bardzo często: dotyczą więcej niż 1 osoby na 10

często: dotyczą 1 do 10 osób na 100

niezbyt często: dotyczą 1 do 10 osób na 1 000

rzadko: dotyczą 1 do 10 osób na 10 000

bardzo rzadko: dotyczą mniej niż 1 osoby na 10 000

nieznana: częstość nie może być określona na podstawie dostępnych danych

Niektóre działania niepożądane mogą być poważne i wymagać natychmiastowej pomocy lekarskiej:

Należy zgłosić się do lekarza, jeśli wystąpi którykolwiek z następujących objawów:

Często

- zawroty głowy
- niskie ciśnienie tętnicze (uczucie omdlenia, uczucie „pustki” w głowie, nagła utrata przytomności)

Niezbyt często

- znaczne zmniejszenie ilości wydalanego moczu (osłabiona czynność nerek)

Rzadko

- krwawienie spontaniczne
- nieregularna czynność serca
- zaburzenia czynności wątroby

Bardzo rzadko

- reakcja alergiczna z objawami, takimi jak wysypka, swędzenie
- obrzęk naczynioruchowy: opuchnięcie twarzy, warg lub języka, trudności z oddychaniem
- ucisk/gniotący ból w klatce piersiowej, który się nasila lub nie ustępuje
- osłabienie, skłonność do powstawania siniaków, gorączka i częste infekcje
- sztywność

Inne możliwe działania niepożądane leku Exforge HCT:

Często: Uczucie dyskomfortu w żołądku po posiłku; zmęczenie; obrzęk; małe stężenie potasu we krwi; ból głowy; częste oddawanie moczu.

Niezbyt często: Szybka czynność serca, uczucie wirowania; zaburzenia widzenia; uczucie dyskomfortu w jamie brzusznej; ból w klatce piersiowej, zwiększenie stężenia azotu mocznikowego, kreatyniny i kwasu moczowego we krwi; duże stężenie wapnia, lipidów lub sodu we krwi; zmniejszenie stężenia potasu we krwi; nieprzyjemny zapach z ust; biegunka; suchość błony śluzowej jamy ustnej; nudności, wymioty; ból brzucha; zwiększenie masy ciała; utrata apetytu; zaburzenia odczuwania smaku; ból pleców; obrzęk stawów; skurcze/osłabienie/ból mięśni; ból kończyn; trudności w utrzymaniu prawidłowej pozycji podczas stania lub chodzenia; osłabienie; zaburzenia koordynacji; zawroty głowy podczas wstawania lub po wysiłku; brak energii; zaburzenia snu; uczucie mrowienia lub drętwienia; neuropatia; senność; nagła przejściowa utrata przytomności; niskie ciśnienie krwi po wstaniu; impotencja; kaszel; duszność; podrażnienie gardła; nadmierne pocenie się; swędzenie; obrzęk; zaczerwienienie i ból wzdłuż przebiegu żyły; zaczerwienienie skóry, drżenie.

Nieznana: Zmiany w wynikach testów czynnościowych nerek, zwiększenie stężenia potasu we krwi, mała liczba krwinek czerwonych.

Działania niepożądane zgłaszane po zastosowaniu samej amlodypiny, samego walsartanu lub samego hydrochlorotiazidu, których nie obserwowano po podaniu leku Exforge HCT lub obserwowano występowanie z większą częstością:

Amlodypina

Często: Kołatanie serca; ból brzucha; nudności; senność; uderzenia gorąca.

Niezbyt często: Dzwonienie w uszach; zmiany częstości wypróżnień; ból; zmniejszenie masy ciała; ból stawów; drżenie; wahania nastroju; zaburzenia oddawania moczu; moczenie nocne; powiększenie piersi u mężczyzn; katar; łysienie; wypryski skórne; fioletowe plamy na skórze; wysypka; przebarwienia skóry.

Bardzo rzadko: Mała liczba krwinek białych i płytek krwi; nieregularna czynność serca; zawał serca; zapalenie błony śluzowej żołądka lub zapalenie trzustki, rozrost dziąseł, nieprawidłowe wyniki prób czynnościowych wątroby; zaburzenia wątroby, którym może towarzyszyć zażółcenie skóry i oczu lub ciemne zabarwienie moczu; reakcja alergiczna obejmująca obrzęk głębszych warstw skóry i trudności z oddychaniem; duże stężenie cukru we krwi; wzmożona sztywność mięśni; reakcja skórna z zaczerwienieniem, złuszczeniem się skóry i powstawaniem pęcherzy na wargach, oczach i w jamie ustnej; swędząca wysypka; zapalenie naczyń krwionośnych.

Częstość nieznana: Sztywność kończyn i drżenie rąk.

Walsartan

Częstość nieznana: Nieprawidłowe parametry dotyczące krwinek czerwonych; mała liczba pewnego rodzaju krwinek białych i płytek krwi; zwiększenie stężenia potasu we krwi; zwiększenie stężenia kreatyniny we krwi; nieprawidłowe wyniki testów czynnościowych wątroby; reakcja alergiczna obejmująca obrzęk głębszych warstw skóry i trudności z oddychaniem; ból mięśni; znaczne zmniejszenie ilości wydalanego moczu; swędzenie; wysypka; zapalenie naczyń krwionośnych.

Hydrochlorotiazyd

Często: Zwiększenie stężenia lipidów we krwi.

Niezbyt często: Małe stężenie magnezu we krwi; wysypka; swędząca wysypka.

Rzadko: Mała liczba płytek krwi, obecność cukru w moczu; duże stężenie cukru we krwi; depresja; nieregularna czynność serca; uczucie dyskomfortu w jamie brzusznej; zaparcie; zaburzenia czynności wątroby, którym może towarzyszyć zażółcenie skóry i oczu lub ciemne zabarwienie moczu; zwiększona wrażliwość skóry na światło słoneczne; fioletowe plamy na skórze.

Bardzo rzadko: brak lub mała liczba krwinek białych; niedokrwistość hemolityczna (nieprawidłowy rozpad krwinek czerwonych w naczyniach krwionośnych lub w innych częściach ciała); zapalenie trzustki; reakcja alergiczna, trudności z oddychaniem, duszność; zapalenie płuc, toczeń rumieniowaty; zapalenie naczyń krwionośnych; ciężka choroba skóry powodująca wysypkę, zaczerwienienie, powstawanie pęcherzy na wargach, oczach lub w jamie ustnej, łuszczenie się skóry, gorączkę.

Jeśli nasili się którykolwiek z objawów niepożądanych lub wystąpią jakiegokolwiek objawy niepożądane nie wymienione w ulotce, należy powiadomić lekarza lub farmaceutę.

5. JAK PRZECHOWYWAĆ LEK EXFORGE HCT

Przechowywać w miejscu niedostępnym i niewidocznym dla dzieci.

Nie stosować leku Exforge HCT po upływie terminu ważności zamieszczonego na kartoniku i blistrze-
po termin ważności (EXP). Termin ważności oznacza ostatni dzień danego miesiąca.

Nie przechowywać w temperaturze powyżej 30°C.

Przechowywać w oryginalnym opakowaniu w celu ochrony przed wilgocią.

Nie używać leku Exforge HCT z opakowań, które zostały wcześniej otwarte lub uszkodzone.

6. INNE INFORMACJE

Co zawiera lek Exforge HCT

- Substancjami czynnymi leku Exforge HCT są amlodypina (w postaci amlodypiny bezylanu), walsartan oraz hydrochlorotiazyd.
- Exforge HCT 10 mg/160 mg/25 mg tabletki powlekane: Każda tabletki powlekana zawiera 10 mg amlodypiny (w postaci amlodypiny bezylanu), 160 mg walsartanu oraz 25 mg hydrochlorotiazyd. Inne składniki leku to celuloza mikrokrystaliczna, krospowidon, krzemionka koloidalna bezwodna, magnezu stearynian, hypromeloza, makrogol 4000, talk, żelaza tlenek żółty (E172).

Jak wygląda lek Exforge HCT i co zawiera opakowanie

- Exforge HCT 10 mg/160 mg/25 mg tabletki powlekane są żółtobrazowe i owalne z oznaczeniem “NVR” po jednej stronie i “VHL” po drugiej stronie tabletki.

Lek Exforge HCT jest dostępny w opakowaniach zawierających 14, 28, 30, 56, 90, 98 lub 280 tabletek powlekanych, w opakowaniach zbiorczych zawierających 280 tabletek (składających się z 4 pudełek kartonowych, z których każde zawiera 70 tabletek lub z 20 pudełek kartonowych, z których każde zawiera 14 tabletek) oraz w opakowaniach do stosowania w szpitalu zawierających 56, 98 lub 280 tabletek w pojedynczych blistrach. Nie wszystkie rodzaje opakowań muszą znajdować się w obrocie.

Podmiot odpowiedzialny

Novartis Europharm Limited
Wimblehurst Road
Horsham
West Sussex, RH12 5AB
Wielka Brytania

Wytwórca

Novartis Pharma GmbH
Roonstraße 25
D-90429 Nürnberg
Niemcy

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji należy zwrócić się do przedstawiciela podmiotu odpowiedzialnego:

België/Belgique/Belgien

Novartis Pharma N.V.
Tél/Tel: +32 2 246 16 11

Luxembourg/Luxemburg

Novartis Pharma N.V.
Tél/Tel: +32 2 246 16 11

България

Novartis Pharma Services Inc.
Тел.: +359 2 976 98 28

Magyarország

Novartis Hungária Kft. Pharma
Тел.: +36 1 457 65 00

Česká republika

Novartis s.r.o.
Tel: +420 225 775 111

Malta

Novartis Pharma Services Inc.
Tel: +356 2298 3217

Danmark

Novartis Healthcare A/S
Tlf: +45 39 16 84 00

Nederland

Novartis Pharma B.V.
Tel: +31 26 37 82 111

Deutschland

Novartis Pharma GmbH
Tel: +49 911 273 0

Eesti

Novartis Pharma Services Inc.
Tel: +372 66 30 810

Ελλάδα

Novartis (Hellas) A.E.B.E.
Τηλ: +30 210 281 17 12

España

Novartis Farmacéutica, S.A.
Tel: +34 93 306 42 00

France

Novartis Pharma S.A.S.
Tél: +33 1 55 47 66 00

Ireland

Novartis Ireland Limited
Tel: +353 1 260 12 55

Ísland

Vistor hf.
Sími: +354 535 7000

Italia

Novartis Farma S.p.A.
Tel: +39 02 96 54 1

Κύπρος

Δημητριάδης και Παπαέλληνας Ατδ
Τηλ: +357 22 690 690

Latvija

Novartis Pharma Services Inc.
Tel: +371 67 887 070

Lietuva

Novartis Pharma Services Inc.
Tel: +370 5 269 16 50

Norge

Novartis Norge AS
Tlf: +47 23 05 20 00

Österreich

Novartis Pharma GmbH
Tel: +43 1 86 6570

Polska

Novartis Poland Sp. z o.o.
Tel.: +48 22 550 8888

Portugal

Novartis Farma - Produtos Farmacêuticos, S.A.
Tel: +351 21 000 8600

România

Novartis Pharma Services Inc.
Tel: +40 21 31299 01

Slovenija

Novartis Pharma Services Inc.
Tel: +386 1 300 75 50

Slovenská republika

Novartis Slovakia s.r.o.
Tel: +421 2 5542 5439

Suomi/Finland

Novartis Finland Oy
Puh/Tel: +358 9 61 33 22 11

Sverige

Novartis Sverige AB
Tel: +46 8 732 32 00

United Kingdom

Novartis Pharmaceuticals UK Ltd.
Tel: +44 1276 698370

Data zatwierdzenia ulotki: